

Sprawozdanie

Prace w ramach projektu Monitoring walorów przyrodniczych i zagrożeń oraz zabiegi czynnej ochrony w rezerwacie „Mewia Łacha” w 2014 r. (umowa WFOŚ/D/641/266/2014) realizowany był w 2014 r. W 2015 trwały już tylko prace związane z oddaniem platformy obserwacyjnej do użytku. W tym czasie Stowarzyszenie wydało 141.058 zł, w tym 78.000 zł z dotacji WFOŚiGW w Gdańsku. W ramach projektu realizowane były trzy zadania.

1. Przygotowanie i realizacja inwestycji „budowa platformy obserwacyjnej w rezerwacie Mewia Łacha” (105.000 zł w tym 41.942 zł z WFOŚ w Gdańsku)

Platforma obserwacyjna w rezerwacie przyrody „Mewia Łacha” położona jest na wydmie po zachodniej stronie rezerwatu, bezpośrednio przy ścieżce edukacyjnej. Ścieżka edukacyjna wytyczona została przez nasze Stowarzyszenie w taki sposób, aby spacerujący nią turyści nie wchodzili na piaszczysty cypel będący miejscem gniazdowania ptaków związanych z plażami (sieweczki, rybitwy, ostrygojad). Ścieżka jest ujęta w zadaniach ochronnych wydawanych przez RDOŚ w Gdańsku (ostatnie z 13.08.2014) i projekcie planu ochrony rezerwatu. Dopełnieniem roli ścieżki jest właśnie platforma obserwacyjna, dzięki której można oglądać stożek ujścia Wisły z oddali, bez płoszenia ptaków.

Platforma została zbudowana w grudniu 2014 r. na działce nr 1/7 obręb 142 Gdańsk przez firmę Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego Sp. z o.o. z siedzibą w Słupsku na podstawie pozwolenia na budowę nr WI-II.7840.1.267.334.2014.DM wydanego przez Wojewodę Pomorskiego w dn. 3.09.2014.

20.02.2015 Pomorski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego w Gdańsku poinformował, że nie zgłasza sprzeciwu w trybie art. 54 Prawa Budowlanego, co oznacza, że obiekt jest dopuszczony do użytkowania.

Środki na budowę platformy inne niż z dotacji WFOŚ pochodziły z dotacji Grupy LOTOS S.A. na działalność statutową, którą Stowarzyszenie otrzymało w 2012 r.

2. Przygotowanie i przeprowadzenie monitoringu przyrodniczego, obozu ornitologicznego, ochrona rezerwatu przed antropresją oraz naprawa elementów ścieżki przyrodniczej (31.086 zł z WFOŚ)

Rezerwat Mewia Łacha to miejsce z jedyną w Polsce kolonią lęgową rybitwy czubatej, które od roku 2007 gnieźdzą się tam ponownie. Rezerwat stanowi także jedno z nielicznych miejsc na naszym wybrzeżu, gdzie z powodzeniem wyprowadzają lęgi sieweczki obrożne, a w przeszłości swoje gniazda zakładał także ostrygojad. Od samego początku ponownego zagnieżdżenia się rybitw czubatych w rezerwacie Mewia Łacha, członkowie Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING prowadzili prace polegające na ochronie niewielkiego fragmentu cypla wraz z łachami po lewej stronie ujściowego odcinka przekopu Wisły, dzięki czemu ptaki wyprowadzały tam udane lęgi.

W 2104 r. w trakcie całego sezonu lęgowego prowadzono monitoring rezerwatu – patrolowanie w celu strzeżenia terenu, na którym występują kolonie lęgowe ptaków siewkowych, w tym rybitw. Od początku maja do końca roku szkolnego pilnowanie odbywało się tylko w weekendy, uwzględniając tzw. „długie weekendy”. Od ostatniej soboty czerwca pilnowanie odbywało się codziennie. Osoby, które naruszyły zakaz poruszania się poza wytyczoną ścieżką, były proszone o opuszczenie terenu objętego zakazem wstępu oraz o powrót na ścieżkę. Osoby spacerujące ścieżką z psami były informowane o zakazie wprowadzania do rezerwatu zwierząt domowych. W 2014 r. nie były konieczne interwencje na wyspowych łachach w stosunku do osób przyplływających różnego rodzaju jednostkami pływającymi. W celu zapewnienia schronienia dla osób pilnujących rezerwat 5 lipca rozstawiono domek drewniany o wymiarach podstawy 4x6 u podnóża wydmy. Na terenie rezerwatu w tym okresie przebywało do 10 osób pilnujących teren i prowadzących badania naukowe (chwywanie i obrączkowanie ptaków). Po zakończeniu zadania (13 września) całość konstrukcji została wywieziona (spławiona kutrem) z terenu rezerwatu. Łącznie w trakcie obozu pracowało 79 wolontariuszy, w tym dziewięciu obrączkarzy-kierowników.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że w ciągu całego sezonu lęgowego incydenty wtargnięcia turystów do kolonii lęgowej zdarzały się sporadycznie (odnotowaliśmy zaledwie cztery takie przypadki, wszystkie niegroźne i niewymagające interwencji).

Wykorzystując pozwolenie wydane przez RDOŚ zostały zlikwidowane gniazda mew srebrzystych gniazdujących w bezpośredniej bliskości kolonii rybitw (5). Jaja w gniazdach

zostały zabite przez zaolejenie (olejem jadalnym). Jedno gniazdo oddalone o ok. 200 m od kolonii rybitw pozostawiono.

Badania naukowe w rezerwacie były prowadzone pod nadzorem prof. dr hab. Włodzimierza Meissnera oraz dr inż. Szymona Bzomy. Podczas prowadzenia badań stosowano się do obowiązujących przepisów ochronnych i porządkowych ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody a same badania były prowadzone na podstawie odrębnej zgody RDOŚ.

W trakcie prowadzenia badań naukowych wykonywano na terenie rezerwatu następujące czynności: chwymano ptaki w pułapki w celu ich obrączkowania, monitorowano liczebność ptaków w rezerwacie, monitorowano i znakowano obrączkami kolonię lęgową na łasze, liczono odpoczywające foki.

Chwymanie ptaków odbywało się za pomocą urządzeń biernych (do 30 szt. pułapek tunelowych), rozstawionych w zachodniej części rezerwatu, poza miejscami nocowania ptaków. Pułapki tunelowe były kontrolowane w ciągu dnia co dwie godziny. Mając na uwadze zwiększenie bezpieczeństwa ptaków (drapieżnictwo ze strony ssaków) pułapki były zamykane na noc i otwierane o świcie. Schwymane ptaki były obrączkowane zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 marca 2006 r. w sprawie obrączkowania ptaków przez osoby posiadające aktualne licencje obrączkarskie (zgodnie z decyzją GDOŚ). Ptaki znakowano metalowymi obrączkami odpowiednimi dla poszczególnych gatunków (zgodnie z instrukcją Centrali Obrączkowania Ptaków). Wybrane gatunki znakowano dodatkowo plastikowymi obrączkami koloru białego (biegusy zmienne, rybitwy rzeczne, rybitwy białoczelne i śmieszki), czarnego (rybitwy rzeczne, biegusy rdzawe), czerwonego (brodźce krwawodziobe) i zielonego (sieweczki obrożne, mewy srebrzyste i rybitwy rzeczne). Łącznie zaobrączkowano 4378 ptaków z 30 gatunków. Liczba zaobrączkowanych ptaków z poszczególnych gatunków jest przedstawiona w Tab.1. Dalszych 9 schwypanych ptaków nosiło już obrączki, w tym zagraniczne. Szczegółowy wykaz numerów założonych obrączek został przekazany do Stacji Ornitologicznej Muzeum i Instytutu Zoologii PAN w Gdańsku. Zbieranie danych o trasach wędrówek i miejscach zimowania ptaków na podstawie obrączkowania jest długotrwałym procesem, niemniej kolorowe znakowanie siewkowatych bardzo zwiększa ilość wiadomości powrotnych, a internet pozwala na szybką wymianę informacji.

Monitoring walorów przyrodniczych i zagrożeń oraz zabiegi czynnej ochrony
w rezerwacie „Mewia Łacha” w 2014 r.

Tab. 1. Liczba ptaków z poszczególnych gatunków zaobraczkowanych w rezerwacie Mewia Łacha w 2014 roku.

gatunek	łącznie zaobraczkowanych	w tym piskląt
biegus zmienny	2155	
rybitwa czubata	855	854
rybitwa rzeczna	250	240
rybitwa białoczelna	138	138
piskliwiec	132	
biegus krzywodzioby	107	
śmieszka	104	101
sieweczka obroźna	98	9
krwawodziób	89	
biegus malutki	60	
biegus płaskodzioby	54	
biegus rdzawy	47	
pliszka żółta	43	
pliszka siwa	35	
szlamnik	34	
rybitwa czarna	30	
łęczak	26	
kamusznik	25	
batalion	23	
siewnica	23	
sieweczka rzeczna	15	2
piaskowiec	13	
mewa mała	10	
biegus mały	5	
brodziec śniady	5	
kszyk	4	
mewa srebrzysta	4	4
kwokacz	2	
cyraneczka	1	
krzyżówka	1	
	4379	1339

Kontrola kolonii rybitw i obrączkowanie piskląt w 2014 roku:

24 czerwca – kontrola kolonii na łasze – stwierdzono ok. 1500 par lęgowych z siedmiu gatunków (rybitwa czubata, rzeczna, białoczelna, śmieszka, mewa srebrzysta, sieweczka obroźna, sieweczka rzeczna)

- 6 lipca – kontrola łąch i pierwsza zbiorowa akcja obrączkowania piskląt. Zaobrączkowano pisklęta następujących gatunków: 326 czubatych, 52 rzeczne (w tym 50 z plastikami) i 4 białoczelne (też z plastikami).
- 15 lipca – kontrola łąch i obrączkowanie w kolonii. Zaobrączkowano 226 pisklaki rybitw czubatych, 84 rzecznych, 119 białoczelnych, 23 śmieszki, 4 mewy srebrzyste, 2 sieweczki obrożne.
- 22 lipca – kontrola łąch i trzecie zbiorowe obrączkowanie w kolonii. Zaobrączkowano 126 piskląt rybitw czubatych, 37 - rzecznych, 37 - śmieszek.
- 4 sierpnia - kontrola łąch i obrączkowanie w kolonii. Zaobrączkowano 181 pisklęta rybitw czubatych, 28 rzecznych i 11 śmieszek. Nadal obecne kilkanaście gniazd z jajami!

W trakcie sezonu na wyspie z kolonią zaobrączkowaliśmy 854 pisklęta rybitw czubatych, 240 pisklęta rybitw rzecznych i 138 piskląt rybitw białoczelnych. Dodatkowo cztery pisklęta mew srebrzystych i dwa sieweczki obrożnych. Kontrole kolonii rybitw trwały nie więcej niż godzinę pobytu na łasze. Brało w niej udział do dwunastu osób. Kolonia rybitw czubatych (i towarzyszących im pozostałych gatunków) została założona ok. 20 maja, ok. 100 m na wschód od wschodniej kierownicy Wisły, w większości na środku potężnej łąchy. Docelowo liczebność gniazdujących rybitw czubatych oszacowano na 630-710 par, rybitw rzecznych ok. 450 par i białoczelnych – 250 par. Po raz pierwszy w tym wieku na łąkach w rezerwacie zagnieździły się śmieszki (ok. 120 par) wykorzystując obecność bujnej roślinności zielonej. Dodatkowo w rezerwacie udało się co najmniej pięć lęgów sieweczek obrożnych i miały miejsce 1-2 lęgi sieweczek rzecznych.

Podczas trwania obozu ornitologicznego regularnie monitorowano plażę i łąchy rezerwatu w celu liczenia ptaków siewkowatych. Odnotowywano także większe zgrupowania mew, rybitw i pojedyncze stwierdzenia rzadszych gatunków. Dane te zbierane są do dynamik przelotu w rezerwacie, które opracowane będą na podstawie długoletnich badań. Warty odnotowania tutaj faktami były:

- drugie w historii stwierdzenie w Polsce dorosłego osobnika biegusa wielkiego *Calidris tenuirostris* w dniu 17 lipca 2014 (obs. A. Włodarczak-Komosińska, W. Janecki i in., orzeczenie Komisji Faunistycznej nr 13911),
- jedyny w 2014 roku pojaw sieweczki morskiej *Charadrius alexandrinus* w Polsce (obs. K. Hryniewicz, D. Kilon i in., orzeczenie Komisji Faunistycznej nr 14096).

Liczenie fok odbywało się nieregularnie, ze względu na to, że stale obecne było stado kilkunastu lub kilkudziesięciu fok szarych. Starano się liczyć większe zgrupowania, czego efektem jest kolejny rekord cn. 135 osobników (obs. D. Kilon), który stwierdzono 21 lipca 2014 r.

W ramach tego działania poddano też konserwacji i naprawie ścieżkę przyrodniczo-edukacyjną, wytyczoną w rezerwacie Mewia Łacha oraz sprzątno rezerwat ze śmieci. Utrudnieniem tych działań były prace związane z wydłużeniem kierownicy wschodniej, które uniemożliwiały remont początku ścieżki. Prace prowadzone były przez członków stowarzyszenia oraz przez wolontariuszy, w tym w ramach wolontariatu pracowniczego Grupy LOTOS S.A.

Podobnie jak w latach ubiegłych członkowie Stowarzyszenia podejmowali szereg działań mających na celu podnoszenie świadomości dotyczącej walorów przyrodniczych rezerwatu i konieczności jego czynnej ochrony. Prowadzono je zarówno wśród lokalnej społeczności Wyspy Sobieszewskiej, jak i mieszkańców Trójmiasta, Pomorza oraz wśród turystów podczas różnych akcji edukacyjnych na przestrzeni całego roku.

Edukację przyrodniczą prowadzono bezpośrednio w rezerwacie z wykorzystaniem ścieżki edukacyjnej jak i podczas różnych masowych imprez głównie o charakterze popularno – naukowym. Edukacja bezpośrednia była zaplanowana jako spotkania edukatorów GBPW KULING z turystami, społeczeństwem lokalnym na terenie rezerwatu w określonym miejscu i godzinach (11:30, 13:00, 15:00, 16:30, 18:30), w okresie 8.07 do 14.09.2014 roku. Jednak zdarzały się także spotkania przed i po tym terminie wynikające z zaistniałej sytuacji i potrzeby. W zależności od okresu i pogody brało udział w tych ciekawych dla obydwu stron spotkaniach codziennie od kilkudziesięciu do kilkuset odwiedzających rezerwat. W sumie uczestniczyło w nich ok. 3500 osób z Polski jak i z zagranicy. Osób edukujących w 2014 r. było ze strony Stowarzyszenia sześć.

Na terenie rezerwatu przyrody Mewia Łacha przetrzymywano wyłącznie sprzęt niezbędny do wykonywania działań wskazanych w obowiązujących zadaniach ochronnych oraz objętych pozwoleniami RDOŚ. Odpady i nieczystości wytworzone przez GBPW KULING były systematycznie wywożone (spławiane kajakiem a przy zakończeniu sezonu kutrem) poza teren rezerwatu i odbierane przez służby komunalne ze Stacji Ratownictwa Brzegowego SAR w Gdańsku Świbnie.

**3. Koordynacja i obsługa administracyjno-księgową projektu.
Prowadzenie strony internetowej, ubezpieczenia (4.972 zł ze
środków WFOŚ).**

W 2014 roku informacje o działaniach ochronnych prowadzonych przez GBPW Kuling w rezerwacie Mewia Łacha były umieszczane na bieżąco na stronie internetowej Stowarzyszenia www.kuling.org.pl (odnotowano 50.723 wejść w 2014 r.) oraz na profilu społecznościowym Chronimy Naturę na Wyspie Sobieszewskiej na Facebooku (2 001 polubień, ponad 400.000 pojedynczych odsłon i 7200 interakcji - stan na 31 grudnia 2014). Do komunikacji wykorzystywano także media „zewnętrzne”: audycje w Radio Gdańsk, informacje na portalach www.trojmiasto.pl, www.naukawpolsce.pap.pl, www.kierunekbaltyk.pl.